

მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება და შეფასება

1. ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების მნიშვნელობა
2. ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების პრინციპები
3. ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების ძირითადი სახეები
4. ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების ძირითადი მეთოდები
5. ცოდნის შეფასების კრიტერიუმები

ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების მნიშვნელობა

მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება და შეფასება პედაგოგიური პროცესის აუცილებელი შემადგენელი ნაწილია. ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების სწორად დაყენების საშუალებით ხორციელდება:

1. დროის განსაზღვრულ მონაკვეთში (გაკვეთილი, თვე, მეოთხედი, სემესტრი, წელიწადი) მოსწავლეთა მიერ შეთვისებული ცოდნის სისტემაში მოყვანა;
2. მოსწავლეთა ცოდნის ხარისხის გამომჟღავნება და ამ ცოდნის დიფერენცირებულად შეფასება;
3. სწავლაში ცალკეული მოსწავლის, მთელი კლასის ნაკლისა და ჩამორჩენის გამოვლენა;
4. მოსწავლეში თავისი მოვალეობის შეგნების პასუხისმგებლობის გრძნობის, საკუთარ ძალებსა და შესაძლებლობებში დარწმუნებულობის აღზრდისათვის ხელის შეწყობა.

აქედან გასაგებია, რომ ცოდნის შემოწმება-შეფასებას არა მარტო საგანმანათლებლო, არამედ აღმზრდელობითი ფუნქციაც აქვს.

მოსწავლეთა აკადემიური წარმატების შემოწმება-შეფასების სწორად დაყენება წარმოადგენს იმ ურყევი პედაგოგიური დებულების განხორციელების ერთ-ერთ აუცილებელ პირობას, რომლის თანახმად, ყველა მომდევნო ცოდნა დაფუძნებული უნდა

იყოს წინაზე, “დღევანდელი განამტკიცებდეს გუშინდელს და გზას უხსნიდეს ხვალინდელს.” - კომენსკი.

მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასება სკოლის მთელი მუშაობის აღრიცხვის საფუძველია. იგი სარკეა, რომელშიც ნათლად აისახება, როგორც სკოლისა და მისი კოლექტივის მუშაობაში მოპოვებული წარმატებანი და ნაკლი, ასევე სკოლის წინსვლის პერსპექტივა და გზაც.

მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება და შეფასება, წარმოადგენს არა მარტო ვიწრო პედაგოგიურ, სასწავლო - საადმინისტრაციო ხასიათის ღონისძიებას, არამედ სახელმწიფოებრივი კონტროლის ფორმასაც და ამდენად იგი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ღონისძიებაა.

მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება და შეფასება, შეგნებულობის პრინციპზე დამყარებით, მოსწავლეთა მიერ ცოდნის შეგნებულად, მტკიცედ დაუფლებას და წინსვლის სტიმულის საშუალებაადაა მიჩნეული. უნდა აღვნიშნოთ, რომ სკოლის განვითარების განვლილ ეტაპებზე, ისტორიული ასპექტით ჩვენ ქვეყანაში რამდენჯერმე შეიცვალა ამ დარგში მიდგომები.

1935 წელს დააწესეს ხელისუფლებამ შეფასების ხუთბალიანი სისტემა შემოიღო შესაბამისი გრადაციებით - ფრიადი, კარგი, საშუალო, ცუდი, ძლიერ ცუდი. 1943-1944 წლებში განათლების ხელმძღვანელმა ორგანოებმა მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასების სისტემის შემდგომი სრულყოფისათვის ცოდნის შეფასების სიტყვიერი გამოხატულების - ფრიადი, კარგი და ა.შ. ნაცვლად ციფრობრივი ნიშნების - 5,4,3,2,1 გამოხატულება შემოიღეს. ამან უფრო კონკრეტული და გააზრებული გახადა მოსწავლეთათვის ის გრადაციები, რომლებიც არსებობს ნიშანთა შორის. აღსანიშნავია აგრეთვე საგანგებო ატესტატის, ოქროს და ვერცხლის მედლების დაწესება იმ მოსწავლეთათვის, ვინც საშუალო სკოლა წარჩინებულად დაამთავრა. 2003 წლიდან საქართველოს განათლების სისტემაში რადიკალური რეფორმები დაიწყო, რაც, ცხადია, ცოდნის შემოწმებასა და შეფასებასაც სისტერმასაც შეეხო, კერძოდ ეროვნული სასწავლო გეგმის პირველ თაობაში უკვე ფიგურირებს 10 ქულიანი შეფასების სისტემა.

მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების ძირითადი სახელმძღვანელო პრინციპებია:

პირველი. შემოწმება და შეფასება უნდა წარმოებდეს იმგვარად, რომ სრულ და ამომწურავ წარმოდგენას იძლეოდეს თითოეული მოსწავლის ცოდნაზე, ე.ი. შემოწმება და შეფასება უნდა იყოს **ინდივიდუალური**. ამ პრინციპის ძირითადი აზრია თითოეული მოსწავლის ყურადღებით, ღრმად და საფუძვლიანად შესწავლა იმ მიზნით, რომ მასწავლებელმა შეძლოს ეფექტური ზომების გატარება თითოეული მოსწავლის ჩამორჩენის მიზეზების აღმოსაფხვრელად. ინდივიდუალური შემოწმებისა და შეფასების პრინციპს დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ აზრითაც, რომ იგი შესაძლებელს ხდის თითოეული მოსწავლის მიერ იმის გაგება-შეცნობას, თუ რა შეითვისა, როგორი ხარისხით, რა ვერ შეითვისა, რა მიზეზით და რა უნდა გააკეთოს იმისთვის, რომ მოიპოვოს ახალ-ახალი წარმატებანი.

მეორე. ცოდნის შემოწმებას და შეფასებას უნდა ჰქონდეს **დიფერენცირებული** ხასიათი. ეს იმას ნიშნავს, რომ ცოდნის შეფასება უნდა ხდებოდეს მტკიცედ დადგენილი ნორმებისა და ათბალიანი სისტემის მიხედვით. შესაბამისად ცოდნის იმ ხარისხისა, რომელსაც შემოწმების დროს გამოამჟღავნებს მოსწავლე, დიფერენცირებულ შეფასებას დიდი მნიშვნელობა აქვს არა მარტო იმიტომ, რომ იგი მასწავლებელს საშუალებას აძლევს უფრო ზუსტად დაადგინოს და დაადასტუროს მოსწავლეთა ცოდნის მოცულობა, ხარისხი, არამედ იმიტომაც, რომ ცოდნის შემოწმება-შეფასების ასეთი ხასიათი თვით მოსწავლეებში ზრდის, განამტკიცებს პასუხისმგებლობას, აკურატულობის გრძნობას, ხელს უწყობს მათში თვითკრიტიკისა და თვითკონტროლის უნარის აღზრდას, ნერგავს შეგნებულ მისწრაფებას სისტემატური სწავლის, ბეჯითი შრომისადმი.

მესამე. ცოდნის შემოწმება, შეფასება უნდა ხდებოდეს ცოდნისა და მისი შეფასებისადმი **ერთიანი მომთხოვნელობის** მკაცრი დაცვით. ეს იმას ნიშნავს, რომ ცოდნის შემოწმებისას უნდა გამოვდიოდეთ საპროგრამო მოთხოვნებიდან, ხოლო შეფასებისას - შეფასების დადგენილი ერთიანი ნორმებიდან, კრიტერიუმებიდან. შემოწმება-შეფასების ამ პრინციპს გადაწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მოსწავლეთა მიერ თავიანთი მოვალეობის შესრულებისათვის. ეს მოვალეობაა ცოდნა-ჩვევების დაუფლება იმ მოცულობით,

რომელიც სასწავლო გეგმითა და პროგრამითაა დადგენილი. ჯერ კიდევ არაიშვიათია შემთხვევები, როდესაც მოსწავლეთა ცოდნის დაახლოებით ერთიანი დონე არაერთნაირ, სხვადასხვაგვარ შეფასებას ღებულობს. ამიტომ დღესაც სკოლის, მასწავლებლისა და სახალხო განათლების ორგანოების აქტუალურ ამოცანად რჩება ურყევად განხორციელება იმ პრინციპისა, რომ „ცოდნის ერთი და იგივე დონე ყველა სკოლაში ერთნაირად ფასდებოდეს“.

მეოთხე. ცოდნის შემოწმება-შეფასებაში უნდა დავიცვათ **ობიექტურობა** და დავაწესოთ მასწავლებლის სრული პასუხისმგებლობა შეფასების სიზუსტისათვის. ეს პრინციპი თითოეული სკოლისა და მასწავლებლისაგან მოითხოვს, რომ ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში კეთილსინდისიერად, მოვალეობის სრული შეგნებით, პასუხისმგებლობის გრძნობით მისცეს მოსწავლეთა ცოდნას დამსახურებული შეფასება. საჭიროა ყოველთვის გვახსოვდეს, რომ სუბიექტურობა, წარმატების ნიშნების ხელოვნურად დაკლება ან გადიდება წარმოადგენს არა მარტო პედაგოგიური ხასიათის დანაშაულს, არამედ ისეთ ანტიპედაგოგიურ მოქმედებასაც, რომელიც სახელმწიფოებრივ დანაშაულს უდრის. მასწავლებელი უპირველეს ყოვლისა ცოდნის შემოწმების საქმეში უნდა ასახიერებდეს მკაცრი, მაგრამ ბოლომდე სამართლიანი პედაგოგის თვისებებს. ის მასწავლებლები, რომლებიც ამ დიდმნიშვნელოვანი მოთხოვნის შეუფასებლობას იჩენენ, სწავლას ხდიან არასაინტერესოს და მოსწავლეთა შორის კარგავენ ყოველგვარ პატივისცემასა და ავტორიტეტს.

მეხუთე. წარმატების შემოწმება და შეფასება მიზანს აღწევს მაშინ, როდესაც იგი **სისტემატურად** ხორციელდება. შემოწმების და შეფასების ეპიზოდურობა და კამპანიურობა უაღრესად მავნე გავლენას ახდენს არა მარტო სწავლების მიმდინარეობაზე, არამედ სკოლის ცხოვრებისა და მუშაობის ყველა დარგზე. ამგვარი შემოწმება მოსწავლეებს აჩვევს თვითდამშვიდებას, უსაქმურობას, სიზარმაცეს, დაუდევრობას. ამის შედეგად ქვეითდება სწავლის ხარისხი და მთელი სასკოლო აღმზრდელობითი მუშაობა. შემოწმების ეპიზოდურობა შეუძლებელს ხდის მოსწავლეთა შესწავლას და მათდამი ინდივიდუალური მიდგომის ღონისძიებათა გატარებას; სწორედ შემოწმება-შეფასების ეპიზოდურობით შეიძლება აიხსნას ისეთი ფაქტები, როდესაც მოსწავლეები სასწავლო

დროის გარკვეულ პერიოდში არაფერს აკეთებენ, არ მეცადინეობენ, ხოლო სასწავლო მეოთხედის ან სასწავლო წლის მიწურულს „თავს იკლავენ“, ცდილობენ მოკლე დროში შეივსონ დანაკლისი. ცხადია, ამ მოსწავლეთა უმრავლესობა ხარვეზების შევსებას ვერ ახერხებს. ისინი, რომლებიც სახელდახელოდ ივსებენ ცოდნის ხარვეზებს, ნაჩქარევად არარითმულად დასწავლილ მასალას მალე ივიწყებენ; უკეთეს შემთხვევაში მათი ცოდნა ფორმალურია. ამიტომ სწავლებაში ფორმალიზმის აღმოფხვრისკენ მიმართულ ღონისძიებათა საერთო სისტემაში ცოდნის თანმიმდევრული შემოწმება და შეფასება ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ღონისძიებაა. გარდა ამისა სისტემატური შემოწმება წარმოადგენს ცოდნის განმტკიცების აუცილებელ პირობას, ურომლისოდაც არ არსებობს და არც შეიძლება არსებობდეს ნამდვილი სწავლება.

ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების ძირითადი სახეები

სკოლაში ჩვენ გვაქვს მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების პრაქტიკით შემოწმებული-გამართლებული შემდეგი სახეები :

1. მიმდინარე შემოწმება და შეფასება (ე.ი. ყოველ გაკვეთილზე),
2. სემესტრული შემოწმება და შეფასება,
3. წლიური შემოწმება და შეფასება, გამოსაშვები გამოცდები.

1. მიმდინარე შემოწმება და შეფასება.

მოსწავლეთა ცოდნის მიმდინარე შემოწმება და შეფასება სკოლის მთელი სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობის აღრიცხვის საფუძველს წარმოადგენს; მისი ამოცანაა:

- ა) გამოამჟღავნოს მოსწავლის ყოველდღიური სასწავლო მუშაობის მიღწევა-ნაკლი და ამის საფუძველზე შესაძლებელი გახადოს თითოეული მოსწავლის ყოველმხრივ შესწავლა.

ბ) ცხადი გახადოს ახალ მასალაზე გადასვლის შესაძლებლობა და შექმნას მოსწავლეებში სათანადო განწყობა საიმისოდ, რომ მათ შეგნებულად, აქტიურად შეითვისონ ესა თუ ის სასწავლო მასალა;

გ) გამოუმუშაოს მოსწავლეებს მოვალეობის შესრულებისათვის პასუხისმგებლობის გრძნობა და ამის საფუძველზე დანერგოს მათში გაკვეთილისათვის სისტემატურად, ყოველდღიურად მომზადების ჩვევები;

დ) ხელი შეუწყოს მოსწავლეთა ცოდნა-ჩვევების განმტკიცებას. მიმდინარე შემოწმება ტარდება თითქმის ყოველ გაკვეთილზე, განსაკუთრებით მის შესავალ ნაწილში. ჩვეულებრივ გაკვეთილის შესავალ ნაწილში ხდება, როგორც მთელი კლასის ცოდნის ფრონტალური, ასევე, მოსწავლის (არანაკლებ 2-3 ისა) ინდივიდუალური შემოწმება და შეფასება, განვლილი მასალების მიხედვით. საერთო-საკლასო შემოწმების დიდი პედაგოგიური მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობს, რომ ამ გზით წარმოებს გავლილი მასალის აღდგენა მოსწავლეთა მეხსიერებაში, შეძენილი ცოდნის სისტემაში მოყვანა და ნიადაგის მომზადება ახალ მასალაზე შეგნებულად გადასვლისათვის; ინდივიდუალური შემოწმების მნიშვნელობა კი ის არის, რომ მისი საშუალებით ხდება ცალკეულ მოსწავლეთა ცოდნის დადგენა და შეფასება.

პედაგოგიური პრაქტიკით გამართლებული შემოწმების ამ პრინციპის თანახმად, შეუწყნარებლად უნდა ჩაითვალოს ისეთი შემთხვევები, როდესაც მასწავლებელი მოსწავლეთა გამოძახებასა და შეფასებას ახდენს ანბანური რიგის მიხედვით. სავსებით გამართლებულია ისეთი პრაქტიკა, როდესაც მოწინავე გამოცდილი მასწავლებლები წინასწარ ითვალისწინებენ, თუ რომელ მოსწავლეს გამოიძახებენ შემდეგ გაკვეთილზე და გაკვეთილის გეგმაშიც აღნიშნავენ მათ გვარებს. ეს ღონისძიება უაღრესად დადებით გავლენას ახდენს მიმდინარე აღრიცხვის ამოცანათა განხორციელებაზე და პედაგოგებს აზღვევს შემთხვევითობის, სასწავლო დროის უსარგებლოდ ხარჯვისგან. ცხადია გაკვეთილის მსვლელობისას დასახული გეგმიდან გადახვევა შესაძლებელია, თუმცა ასეთი შემთხვევა იშვიათად მოხდება ხოლმე. გამოსაძახებელი მოსწავლეების წინასწარ გათვალისწინებისას მასწავლებელმა მხედველობაში უნდა მიიღოს ის მდგომარეობაც,

რომ უფრო ხშირად გამოჰკითხოს ისეთ მოსწავლეებს, რომლებსაც წარმატების უფრო დაბალი მაჩვენებლები აქვთ.

მიმდინარე შემოწმების ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს ისეთი შემოწმება და შეფასება, რომლებიც წარმოებს გაკვეთილზე ახალი მასალის ფარგლებში (საგაკვეთილო შეფასება). ეს სახე გამოიყენება უმთავრესად იმისთვის, რომ მოსწავლე მეტი ყურადღებით იყოს ჩაბმული ახალი მასალის ათვისებაში, აგრეთვე დიფერენცირებულად ფასდებოდეს მასწავლებლის მიერ ცოდნის შეთვისების ხარისხი, ასევე მისი ქცევა, ყურადღება ამ გაკვეთილზე.

ეს ნიშანი, რა თქმა უნდა, მხოლოდ ანგარიშგასაწევია იმ ძირითადი ნიშნის დაწერისას, რომელსაც მოსწავლე შეფასების დროს დაიმსახურებს და მას დამოუკიდებელი ღირებულება ცოდნის შეფასებაში არ შეიძლება ჰქონდეს.

შეცდომას ჩავიდენდით, თუ მეტისმეტად ვენდობოდით მაღალი წარმატების მქონე მოსწავლეებს და მთელი თვეების მანძილზე არ მოვახდენდით მათი ცოდნის შემოწმებას. ასეთი დამოუკიდებლობა ამ მოსწავლეებს აზარმაცებს, აჩვევს უდისციპლინობას, უპასუხისმგებლობას და ყოყმობას, ხოლო ყოველივე ამას მოჰყვება მათი აკადემიური ჩამორჩენილობაც. ყოველი მოსწავლე, თუნდაც სწავლის ათოსანი, ხშირად უნდა შემოწმდეს, მათ შეფასების დროსაც არ უნდა ეძლეოდეს არავითარი შეღავათი.

2. ცოდნის სემესტრული შემოწმება და შეფასება.

სემესტრული შემოწმება და შეფასება გულისხმობს სასწავლო სემესტრის მანძილზე გავლილი მასალის მოცულობის ფარგლებში მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასებას.

სემესტრული შემოწმებისა და შეფასების ამოცანაა:

- ა) გაარკვიოს და მიმდინარე შემოწმება-შეფასების ნიშნების გათვალისწინებით შეაფასოს თითოეული მოსწავლის წარმატება სასწავლო საგნებში სემესტრის მანძილზე, გავლილი მასალის ფარგლებში;
- ბ) გამოამჟღავნოს სკოლისა და მასწავლებლის მთელ სასწავლო-აღმზრდელობით მუშაობაში არსებული მიღწევები და ნაკლი იმ თვალსაზრისით, რომ შემდგომ

სემესტრში მოხდეს მიღწეულ წარმატებათა განმტკიცება, ჩამორჩენისა და ნაკლის აღმოფხვრა.

ცოდნის სემესტრული შემოწმება-შეფასება ტარდება ყოველი სემესტრის დასასრულს, როგორც ჩვეულებრივი გაკვეთილის პირობებში, ისე შემოწმებისა და განმეორების სპეციალურ გაკვეთილებზე.

სემესტრული შემოწმების მაღალხარისხოვნად ჩატარებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა მოეწყოს სემესტრის მანძილზე გავლილი სასწავლო მასალის ზედმიწევნითი და საფუძვლიანი განმეორება. განმეორება უნდა მოეწყოს ისე, რომ თითოეულმა მოსწავლემ თავის მეხსიერებაში აღიდგინოს სემესტრში გავლილი მთელი ძირითადი კურსი. სასურველია მასწავლებელმა შეადგინოს სემესტრული განმეორების გეგმა. გეგმით განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს გავლილ თემებში წამყვანი, უმთავრესი საკითხების საფუძვლიანად განმეორებას. განმეორება უნდა ჩატარდეს, როგორც მასწავლებლის უშუალო ხელმძღვანელობით გაკვეთილზე, ისე კლასის და სკოლის გარეშე, უმთავრესად კი შინ.

სემესტრული მასალის განმეორების შემდეგ მასწავლებელი უნდა შეუდგეს მოსწავლეთა ცოდნის ინდივიდუალურ შემოწმება-შეფასებას. მან ზედმიწევნით, საფუძვლიანად და მთელი სერიოზულობით უნდა შეამოწმოს თითოეული მოსწავლის ცოდნა. დაუშვებელია, როდესაც ზოგიერთი მასწავლებელი, მიმდინარე შემოწმებაზე დამყარებით, გამოუკითხავად უწერს მოსწავლეებს ამა თუ იმ ნიშანს (**ხოლო ზოგჯერ გამოჰყავს არითმეტიკული საშუალო**). ეს დაუშვებელია იმ მოსწავლის მიმართაც, რომლის წარმატება მთელი მეოთხედის მანძილზე ყოველთვის შეფასებული იყო ნიშნით “10“. თითოეულმა მოსწავლემ უნდა იცოდეს, რომ უსათუოდ მოხდება მისი ცოდნის სემესტრული შემოწმება-შეფასება, ამიტომ იგი უნდა ემზადებოდეს და სისტემაში მოჰყავდეს მთელი თავისი ცოდნა ცალკეულ სასწავლო დისციპლინებში.

მოსწავლეთა ცოდნის შეფასებისას მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს, როგორც მიმდინარე შეფასება, ისე სემესტრული შემოწმებისას გამომჟღავნებული ცოდნა. მოსწავლეთა შეფასება უნდა ხდებოდეს არა მარტო იმის მიხედვით, თუ რამდენად საფუძვლიანად, შეგნებულად და ღრმად აქვთ მათ შესწავლილი გავლილი

კურსის ცალკეული ფაქტები, არამედ იმის მიხედვითაც, თუ რამდენად დაეუფლნენ ისინი ამ ფაქტებს მათ ურთიერთკავშირში. სწორედ ეს უკანასკნელი წარმოადგენს შემოწმება-შეფასების ახალ კომპონენტს, რომელიც ბევრად განსაზღვრავს აგრეთვე სემესტრული წარმატების ნიშნის ხარისხს. ამიტომაც არ უნდა გაგვაკვირვოს ისეთმა შემთხვევებმა, როდესაც ზოგიერთი მოსწავლე, რომელსაც მთელი მეოთხედის მანძილზე 10-ზე ნაკლები ნიშანი არ მიუღია, მეოთხედური შემოწმების დროს ამჟღავნებს ცოდნას, რომელიც შეიძლება უფრო ნაკლები ნიშნით შეფასდეს.

სასწავლო მეოთხედებს შორის მე-2 სემესტრის ბოლო თვე წარმოადგენს სასწავლო წლის განსაკუთრებულ და სპეციფიკურ პერიოდს. იგი შეიძლება ითქვას, შემაჯამებელი პერიოდია. ამ პერიოდში საათების მნიშვნელოვანი ნაწილი ეთმობა მოსწავლეთა იმ ცოდნის განმტკიცება-განმეორებას, რომელიც მათ სასწავლო წლის განმავლობაში შეითვისეს. მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება ერთგვარად მოიცავს იმ ცოდნასაც, რომელიც მათ შეითვისეს წინა პერიოდებში, ამიტომაც მოსწავლეთა მიერ ამ პერიოდში მიღებული ნიშნები, ნაწილობრივ კიდევ ასახავს მათი ცოდნის ხარისხს წლიური კურსის ფარგლებში. ყოველივე ამის გამო, ამ პერიოდში მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმებასა და შეფასებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება.

ბუნებრივია, რომ ბოლო თვეებში მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასება არ შეიძლება განხორციელდეს იმის გაუთვალისწინებლად, თუ რამდენად აქვთ მოსწავლეებს შეთვისებული წინა პერიოდში გავლილი მასალები. ამის გამო გასაგები ხდება, თუ რატომ უახლოვდება ბოლო თვეებში მიღებული ნიშნები წლიურ ნიშნებს.

3. წლიური შემოწმება-შეფასება, გამოსაშვები გამოცდები.

წლიური შემოწმება-შეფასება წარმოადგენს ერთგვარ დასკვნას, სკოლის მიერ სასწავლო წლის განმავლობაში ჩატარებული მთელი მუშაობის შეჯამებას. ეს არის სახელმწიფო შემოწმება არა მარტო მოსწავლეთა ცოდნისა, არამედ აგრეთვე სკოლის დირექტორის, სასწავლო ნაწილის გამგის (*დირექტორის მოადგილის*), თითოეული პედაგოგის მუშაობისა. წლიური შემოწმება-შეფასების ამოცანაა:

ა) შეფასების ათქულიანი სისტემის საშუალებით გამოამჟღავნოს თითოეული მოსწავლის ცოდნის ხარისხი და ამის საფუძველზე ზუსტად განსაზღვროს, ღირსია თუ არა

მოსწავლე შემდგომ კლასში გადაყვანისა, საჭიროა თუ არა მისი მეორე წლით დატოვება იმავე კლასში ან საშემოდგომო გამოცდების მიცემა და ა.შ.

ბ) გამოამყდავნოს თითოეული მოსწავლის, მასწავლებლისა და სკოლის წარმატება, გარღვევა და ჩამორჩენა იმ მიზნით, რომ წლიური მუშაობის ეს შედეგები სათანადოდ გამოიყენოს შემდგომ სასწავლო წელს მუშაობის გასაუმჯობესებლად.

ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების ძირითადი მეთოდები

არსებობს მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასების მრავალი, ჩვენი სკოლის პრაქტიკით გამართლებული მეთოდი და ხერხი. ამათგან უმთავრესია: 1. მიმდინარე დაკვირვება; 2. ზეპირი გამოკითხვა; 3. საკონტროლო წერითი შემოწმება(შემაჯამებელი სამუშაო); 4. მოსწავლის პრაქტიკული ნამუშევრების ანალიზი. /აქ წარმოდგენილი მეთოდები კლასიკური დიდაქტიკის მეთოდებია ცოდნის შემოწმებისა და შეფასების. ამჟამად განათლების სამინისტრომ მე-3 თაობის სასწავლო გეგმაში წარმოადგინა შეფასების ახალი სისტემა, რასაც ქვემოთ გთავაზობთ/.

1. მიმდინარე დაკვირვება. მიმდინარე, ყოველდღიური დაკვირვება ერთ-ერთი უაღრესად მნიშვნელოვანი საშუალებაა თითოეული მოსწავლის ღრმად და ყოველმხრივ შესწავლისათვის. თვით სწავლების პროცესში მოსწავლეთა ცოდნის საფუძვლიანი შესწავლისათვის მარტო გამოკითხვა ან წერითი ნამუშევრების შემოწმება საკმარისი არ არის. საჭიროა სისტემატური, ყოველდღიური დაკვირვება იმაზე, თუ როგორი ყურადღებით უსმენს მოსწავლე მასწავლებლის მიერ გაკვეთილის ახსნას, რამდენად აქტიურად მონაწილეობს სასწავლო მუშაობაში, იჩენს თუ არა სწავლაში სიბეჯითეს და ა.შ.

მიმდინარე დაკვირვება თავისი ბუნებით უფრო რთულია, ვიდრე ზეპირი გამოკითხვა ან წერითი შემოწმება. ამ შემთხვევაში მასწავლებელს უხდება ყურადღების დანაწილება. ერთი მხრივ, იგი უნდა აზროვნებდეს, მსჯელობდეს და ყურადღებას ამახვილებდეს განსაზღვრული მიმართულებით, მაგალითად, ახალი მასალის

გადაცემაზე, ხოლო მეორე მხრივ, თვალყურს ადევნებდეს თითოეულ მოსწავლეს და რეაგირებდეს იმაზე, თუ რამდენად გაიგო და აითვისა მოსწავლემ ახსნილი მასალა და ა.შ. პედაგოგიური თვალსაზრისით ეს მეტად რთული ამოცანაა იმიტომაც, რომ ამ შემთხვევაში პედაგოგის განკარგულებაში მხოლოდ ერთი საშუალებაა- მოსწავლის სახის მიმიკაზე დაკვირვება, „თვალეში ამოკითხვა,, იმისა თუ რამდენად ითვისებს მოსწავლე გადაცემულ მასალას, სად უჭირს, სად უფრო ადვილად ძლევს სიძნელეს და სხვ. ყოველივე ეს მასწავლებლისგან მოითხოვს დიდ პედაგოგიურ დახელოვნებას და არავითარ დიდაქტიკას არ შეუძლია მოგვცეს ამის მზამზარეული რეცეპტი. მოსწავლეთა ცოდნის აღრიცხვა შემოწმების ასეთი გზა არათუ ხელს უწყობს მოსწავლეთა ცოდნის ხარისხის ზუსტად დადგენას, არამედ, ამასთანავე, წარმოადგენს აუცილებელ პირობას იმისათვის, რომ სწავლების პროცესში მათ არ შეანელონ ყურადღება. როდესაც მასწავლებელი ამჩნევს, რომ კლასს უძნელდება გადაცემულის გაგება, იგი მოვალეა ოსტატურად შეცვალოს გაკვეთილის მიმართულება და ისე წარმართოს ის, რომ გაკვეთილის მიზანი მიღწეულ იქნეს გარღვევების, არსებითი გადახრების გარეშე.

მიმდინარე დაკვირვების საშუალებით მასწავლებელს შეუძლია მუდმივი ყურადღების არეში იყოს თითოეული მოსწავლე, რასაც უთუოდ გრძნობენ თვით მოსწავლეები. მასწავლებლისა და მოსწავლის ასეთი ურთიერთდამოკიდებულების გარეშე შეუძლებელია მთელი კლასის აქტიურად ჩაბმა პედაგოგიურ პროცესში. მასწავლებელი ერთი მოსწავლის გამოკითხვის დროს სათანადო ყურადღებით უნდა ეკიდებოდეს მთელ კლასს და შესაძლებლობას არ აძლევდეს არცერთ მოსწავლეს გამოეთიშოს სასწავლო პროცესს. ამ მიზნით საჭიროა მასწავლებელი თვალყურს ადევნებდეს იმას, თუ როგორი გულისყურით უსმენენ მოსწავლეები თავიანთი ამხანაგების პასუხებს, მოხდენილად დასმული საერთო კითხვებით გამოარკვიოს სხვადასხვა სიძნელენი და სხვა, ამგვარად, მოსწავლეთა გამოკითხვა გადააქციოს ცოდნის განმტკიცების საშუალებად.

2. ზეპირი გამოკითხვა. მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასების ყველაზე ეფექტურ და შეიძლება ითქვას, ძირითად მეთოდს ზეპირი გამოკითხვა წარმოადგენს.

ზეპირი გამოკითხვა დაკავშირებულია შემდეგ ძირითად მომენტებთან:

ა. მასწავლებლის მიერ შეკითხვების მოხდენილად შერჩევასა და ფორმულირებასთან;

ბ. მოსწავლეთა პასუხის ხარისხთან;

გ. მასწავლებლის რეაგირებასთან მოსწავლეთა პასუხზე.

იმაზე თუ რამდენად სწორად არის შერჩეული კითხვა, რა სიღრმით უპასუხებს მოსწავლე კითხვებზე და ბოლოს, რამდენად გულისხმიერად ეკიდება მასწავლებელი მოსწავლის პასუხს, რამდენად სწორ რეაგირებას ახდენს მასზე, დამოკიდებულია მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება-შეფასების ხარისხი ზეპირი გამოკითხვის პირობებში.

საკითხი, თუ რა მოთხოვნებს უნდა აკმაყოფილებდეს შემოწმებითი, ანუ საკონტროლო ხასიათის კითხვები, როგორი თანმიმდევრობით უნდა ვაწარმოოთ მოსწავლეთა გამოკითხვა ან ცალკე მოსწავლის გამოკითხვის დროს როგორ და რა გზით ჩავაბათ მთელი კლასი პედაგოგიურ პროცესში, გაშუქებულია წიგნის წინა თავში. ამიტომ აქ დავკმაყოფილდეთ ზოგიერთი სპეციალური საკითხის განხილვით, რომლებიც ზეპირი გამოკითხვის დროსაც უნდა იქნეს გათვალისწინებული.

მასწავლებელმა, უპირველეს ყოვლისა, უნდა გაითვალისწინოს, რომ მოსწავლე არც ერთი სახის სასწავლო მეცადინეობის პირობებში არ იმყოფება ისეთ მდგომარეობაში, როგორშიც ცოდნის შემოწმება-შეფასების დროს. ასეთი დამაბულობა განსაკუთრებით საგრძნობი ხდება გამოცდების პირობებში, ეს გარემოება მოითხოვს ამ რთული პედაგოგიური პროცესის ყველა დეტალისადმი სერიოზულ და ფაქიზ დამოკიდებულებას.

მასწავლებელმა ასევე უნდა გაითვალისწინოს თითოეული მოსწავლის ინდივიდუალური თავისებურება, განსაკუთრებით მისი ტემპერამენტი და შექმნას ისეთი ატმოსფერო, რომ მოსწავლეთა ცოდნის შემოწმება მშვიდ, ნორმალურ პირობებში მიმდინარეობდეს.

ზეპირი გამოკითხვის მრავალ მომენტს შორის დიდი მნიშვნელობა აქვს, ერთი შეხედვით, ტექნიკური ხასიათის საკითხს იმის შესახებ, თუ სად უნდა იმყოფებოდეს მოსწავლე მაშინ, როცა ის პასუხობს: თავის ადგილზე თუ კათედრასთან, კლასის წინ. ყველა ცალკეულ შემთხვევაში გამოცდილი პედაგოგები ამ საკითხს წყვეტენ თვით

გამოკითხვის ხასიათის მიხედვით, მოსწავლის ინდივიდუალურ თავისებურებათა და გამოსაკითხავი მასალის სპეციფიკის გათვალისწინებით. ასე მაგალითად, თუ გამოკითხვა საერთო საკლასო ფრონტალური ხასიათისაა და გამოძახებულმა მოსწავლემ უნდა გასცეს ერთი ან ორი-სამი წინადადებისაგან შემდგარი პასუხი, მაშინ იგი ადგილიდან პასუხობს; თუ პასუხი დაკავშირებულია რუკაზე რომელიმე ადგილის ჩვენებასთან, მაშინ ის გადის რუკასთან და ა.შ. იმ შემთხვევაში კი როდესაც გამოძახება მიზნად ისახავს პასუხის მიღებას გავლილი გაკვეთილის ფარგლებში (ინდივიდუალური გამოკითხვა), მოსწავლე გამოდის, დგება კლასის წინაშე და ისე უპასუხებს მასწავლებელს. ზოგჯერ შეიძლება აუცილებელი გახდეს პედაგოგიურად გამართლებული ამ საერთო წესიდან გადახვევა და მოსწავლე არ გამოვიყვანოთ კლასის წინაშე, თუ ამ მოსწავლის ინდივიდუალური თავისებურებანი (მაგალითად, ნერვულობა, ზედმეტი ემოციურობა და სხვ.) ამას მოითხოვს.

მოსწავლეთა ცოდნის რაც შეიძლება ზუსტი, საფუძვლიანი გამომჟღავნებისა და ობიექტური შეფასებისათვის განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა აქვს მასწავლებლის რეაგირებას მოსწავლეთა პასუხზე, აგრეთვე იმას, თუ რა ტაქტს იჩენს მასწავლებელი მოსწავლის გამოკითხვის მთელ პროცესში. ამ მხრივ მასწავლებლის მუშაობაში მრავალი ისეთი რამაა გასათვალისწინებელი, რომელთა აღნუსხვა და მათ შესახებ რაიმე მზამზარეული რეცეპტის მოცემა შეუძლებელია, ზოგჯერ კი საზიანოცაა. მასწავლებლის შემოქმედებით უნარსა და დახელოვნებაზე დიდად არის დამოკიდებული ის, თუ რამდენად სწორად, მოხდენილად, ეფექტურად შეიძლება გამოკითხვის პროცესში წამოჭრილი ყველა მოსალოდნელი თუ მოულოდნელი მომენტის გადაწყვეტა, მაგრამ აღვნიშნავთ უმთავრესს, რასაც , ჩვენი აზრით, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მოსწავლის ცოდნის გამომჟღავნებისა და შეფასების პროცესის სწორი წარმართვისათვის.

1. მასწავლებელი გულდასმით, მთელი ყურადღებით უნდა უსმენდეს მოსწავლეთა პასუხს, კვალდაკვალ მიჰყევოდეს მოსწავლის მსჯელობას, შეუმჩნეველი არ რჩებოდეს არც ერთი უბრალო შეცდომა ან საკითხისაგან გადახვევა. დაუშვებელია მასწავლებელი მოდუნებულად, ინდიფერენტულად ან მკაცრი გამომეტყველებით უსმენდეს მოსწავლეს.

ამგვარი დამოკიდებულება მოსწავლეს უკარგავს ხალისს, სურვილს-გამომამყდვენოს მთელი თავისი ცოდნა.

2. მასწავლებელი უნდა იჩენდეს სიდინჯეს სიმშვიდეს, თავშეკავებულობას გამოკითხვის მთელ პროცესში და ინარჩუნებდეს წონასწორობას მაშინაც კი, როცა მოსწავლე უხეშ შეცდომებს უშვებს ანდა გავლილი მასალის სრულ უცოდინრობას ამჟღავნებს.

3. მასწავლებელი განსაკუთრებულ შემთხვევაში უნდა ჩაერიოს მოსწავლის პასუხში, ისიც დიდი სიფრთხილით და პედაგოგიური ტაქტით.

ყოველთვის გვახსოვდეს, რომ მოსწავლის პასუხში ჩარევას შეუძლია გამოიწვიოს მოსწავლის დაყენება სწორ გზაზე. თუ ის ნაწილობრივ ასცდა ამ გზას, ან მისი სრულიად დაბნევა. ამიტომ მასწავლებელი მოსწავლის პასუხში უნდა ჩაერიოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა ამჩნევს, რომ მას საკითხი ძირითადად თუმცა ესმის და შეთვისებულიც აქვს, მაგრამ მაინც კოჭლობს, ჩერდება და მასწავლებლის ჩაურევლად ამომწურავი პასუხის გაცემა უჭირს, იმ შემთხვევაში, როდესაც საჭიროა კითხვის დროულად და ისე დასმა, რომ მოსწავლის მსჯელობას მიეცეს სწორი მიმართულება. თუ მოსწავლემ ასეთი შეკითხვების შემდეგ ვერ შეძლო სწორი პასუხის გაცემა, მაშინ მას დავუსვამთ მისახვედრ კითხვას, მაგრამ წარმატების ნიშანს დავუკლებთ.

მასწავლებელი ყურადღებით უნდა იყოს, რომ მოსწავლის მიერ დაშვებული თუნდაც უმნიშვნელო შეცდომა არ გამორჩეს და გულდასმით გაასწოროს იგი. სასურველია და აუცილებელიც შეცდომის გასწორებაში, უპირველეს ყოვლისა თვით გამოძახებული მოსწავლე ჩავაბათ. მასწავლებელი უნდა ეცადოს, რომ სხვადასხვა გზით თვით მოსწავლე მიიყვანოს შეცდომის გამოსწორებამდე. თუ მასწავლებლის მიერ ამ მიმართულებით მიღებული ყველა შესაძლო ღონისძიება უშედეგოდ დამთავრდა, ის მთელ კლასს აბამს შეცდომის გასწორებაში.

კლასის ჩაბმას მოსწავლის მიერ დაშვებული შეცდომის გასწორებაში დიდი სიფრთხილით უნდა მოვეკიდოთ, უპირველეს ყოვლისა კლასი ისე უნდა ჩავაბათ შეცდომის გასწორებაში, რომ ამან მოსწავლის მიერ პასუხის გაცემას ზიანი არ მოუტანოს. ამ მხრივ ყველაზე ეფექტურ საშუალებას წარმოადგენს ისეთი ღონისძიება, როგორიცაა გამოძახებული მოსწავლის დროულად შეჩერება და ფრონტალური კითხვის დასმა

კლასის წინაშე. ასეთ ხერხს მასწავლებელი უნდა მიმართავდეს მაშინაც, როცა ის შეამჩნევს, რომ კლასი ყურადღებით არ უსმენს მოსწავლის პასუხს და მოსწავლეთა საგრძნობი ნაწილის ყურადღება გაფანტულია. ასეთ შემთხვევაში სასურველია მასწავლებელმა გამოიძახოს ის მოსწავლე, რომელიც გართულია სხვა საქმეებით და გაკვეთილის მსვლელობიდან გამოთიშულია. დაუშვებელია, როდესაც ზოგიერთი მასწავლებელი ავალებს მოსწავლეებს რომ კვალდაკვალ მისდიონ გამოძახებული მოსწავლის პასუხს და თუ პასუხში შენიშნავენ რაიმე შეცდომას, ასწიონ ხელი. ასეთ შემთხვევაში კლასის ყურადღება მიმართულია არა იქითკენ, რომ მოსწავლის პასუხიდან გარკვეული სარგებლობა მიიღოს, ცოდნა შეივსოს და განიმტკიცოს, არამედ იქითკენ რომ როგორმე შეცდომა დაიჭიროს, ხელის ასწიოს და მასწავლებლის წინაშე თავი „გამოიჩინოს“. კლასის ასეთ „ყურადღებიანობას“ მხოლოდ ზიანი მოაქვს. მეორე მხრივ, არც გამოძახებულ მოსწავლეს შეუძლია ნორმალურად აზროვნება და სწორი პასუხის გაცემა: იგი იბნევა, კარგავს რწმენას თავის თავში, ეჭვი ეპარება გაცემული პასუხის სისწორეში და რაც იცის ისიც ავიწყდება.

3. საკონტროლო წერითი მუშაობა. საკონტროლო წერითი მუშაობა, გარდა იმისა რომ, მას დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსწავლეთა დამოუკიდებელი მუშაობის უნარ-ჩვევების გამომუშავებისა და წერითი მეტყველების კულტურის განვითარებისათვის, დიდად უწყობს ხელს მათი ცოდნის განმტკიცებას. იგი უდიდესი მნიშვნელობის ღონისძიებაა იმ მხრივაც, რომ ძალიან მკაფიოდ ამჟღავნებს მოსწავლის ცოდნისა და მომზადების დონეს, საგნის დაუფლების ხარისხს, ლოგიკური აზროვნების უნარს. ამდენად საკონტროლო წერითი მუშაობა წარმოადგენს მოსწავლის ცოდნის სისტემაში მოყვანისა და მისი ხარისხის შემოწმება-შეფასების ერთ-ერთ საუკეთესო საშუალებას.

იგი მეტად ეფექტური საშუალებაა, აგრეთვე სკოლის მასწავლებლების და მოსწავლის მუშაობაზე სახელმწიფოებრივი კონტროლის განხორციელებისთვის.

საკონტროლო წერით მუშაობას თითოეულ სასწავლო საგანში თავისი სპეციფიკური ხასიათი აქვს. ეს სპეციფიკურობა განპირობებულია უპირველეს ყოვლისა, იმით თუ რა კონკრეტული დანიშნულება აქვს საკონტროლო წერით მუშაობას ყოველ ცალკე შემთხვევაში (შინაარსის გადმოცემა, მართლწერის ხარისხის შემოწმება, ამოცანის

ამოხსნა და სხვ.), მაგრამ საკონტროლო წერითი მუშაობა, როგორც უნდა იყოს მისი კონკრეტული დანიშნულება, ყოველთვის ტარდება მასწავლებლის უშუალო ხელმძღვანელობით და ზედამხედველობით, მიუხედავად იმისა, რომ მოსწავლის მუშაობის პროცესში იგი არ უნდა ჩაერიოს.

საკონტროლო წერითი მუშაობის სწორად ჩატარებისათვის უნდა ვიხელმძღვანელოთ შემდეგი ძირითადი პრინციპებით:

ა) საკონტროლო წერითი მუშაობის თემები არ უნდა იყოს შემთხვევითი და გამომდინარეობდეს სასწავლო საგნის პროგრამიდან.

ბ) თემა ნათლად და ყველა მოსწავლისათვის გასაგებად უნდა იყოს ფორმულირებული, ყოველი საკონტროლო წერითი მუშაობის წინ მასწავლებელმა უნდა გააცნოს მოსწავლეებს თემა (მათემატიკაში თემის ნაცვლად - პირობა). დაწეროს დაფაზე ან რამდენჯერმე გაიმეოროს იგი. მუშაობის ჩატარების თარიღისა და ნორმის დასმის შემდეგ მოსწავლემ საკონტროლო წერითი მუშაობისათვის განკუთვნილ რვეულში უნდა ჩაწეროს მასწავლებლის მიერ დასახელებული თუ დაფაზე დაწერილი თემა. მოსწავლეებისათვის თემის გაცნობის შემდეგ მასწავლებელი ზოგ შემთხვევაში, განსაკუთრებით დაბალ კლასებში, სადაც დამოუკიდებელი მუშაობის ჩვევა ნაკლებია, შესავალი საუბრის სახით ერთგვარ მიმართულებას აძლევს მოსწავლეებს: მოაგონებს მათ ძირითად საკითხებს, მიუთითებს, რას უნდა მიაქციონ განსაკუთრებული ყურადღება, როგორ უნდა იმუშაონ და სხვ.

გ) საკონტროლო წერითი მუშაობის დაწყების წინ მოსწავლეებმა უნდა შეადგინონ თემის გეგმა, თუკი ამას თემის ხასიათი მოითხოვს. თუ საკონტროლო წერითი მუშაობის ძირითად ამოცანას მოსწავლის ცოდნის სისტემაში მოყვანა შეადგენს, მაშინ გეგმის შედგენაში მასწავლებლის რამდენიმე ჩარევა დასაშვებია.

დ) წერითი მუშაობის შესრულების მთელ პროცესში მოსწავლე უნდა აზროვნებდეს სრულიად დამოუკიდებლად. წერით სამუშაოს უნდა ასრულებდეს მასწავლებლის ან ამხანაგის მხრივ ყოველგვარი დახმარების გარეშე. მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში (თუ ეს არ ხდება გამოცდების დროს როცა მოსწავლე მისთვის დაუძლეველ საკითხს აწყდება) შეიძლება მოსწავლე შეეკითხოს მასწავლებელს. მასწავლებელს

შეუძლია მხოლოდ ისეთი დახმარება გაუწიოს მოსწავლეს, რაც მის მუშაობას სწორ მიმართულებას მიცემს (მაგალითად, საკითხის მოგონება). საკონტროლო წერითი მუშაობის დამოუკიდებლად შესრულებისათვის სასურველია კლასს მიეცეს ორი თემა. ერთ თემას უნდა წერდნენ მერხის მარჯვენა მხარეზე, მეორეს მერხის მარცხენა მხარეზე მსხდომნი.

საკონტროლო წერითი მუშაობის შესრულების პროცესში კლასში უნდა იყოს სრული წესრიგი. მოსწავლეებს უნდა ჰქონდეთ შექმნილი ყველა პირობა იმისათვის, რომ სამუშაოს შესრულებისას შეეძლოთ, დამშვიდებით, მაქსიმალური ინტენსიობით იაზროვნონ, იფიქრონ თემაზე.

ყოველი საკონტროლო წერითი ნამუშევარი უნდა გასწორდეს მასწავლებლის მიერ. ნიშანი იწერება როგორც მოსწავლის ნაშრომის ბოლოს, ისე საკლასო ჟურნალში. მნიშვნელოვანი ნამუშევრები (მე-10 და მე-12 კლასების მოსწავლეებისა) უნდა ინახებოდეს მოსწავლეთა პირად საქმეში.

4. მოსწავლეთა პრაქტიკული ნამუშევრების ანალიზი. მოსწავლეთა ცოდნის (განსაკუთრებით ჩვევების) ხარისხის შემოწმება-შეფასებისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსწავლეთა ნამუშევრების (ნახაზების, სქემების, დიაგრამების, თვითნაკეთი დიდაქტიკური ხელსაწყოების, მოდელებისა და სხვათა) ანალიზს; იმის დადგენას, თუ რა ცოდნასა და ჩვევებს ამჟღავნებს მოსწავლე დამოუკიდებელი პრაქტიკული მუშაობის სფერო, რამდენად შემოქმედებითად იყენებს ცოდნას პრაქტიკული ამოცანების გადასაწყვეტად; როგორია მისი ტექნიკური მომზადების დონე, რამდენად იცავს სიზუსტეს, ამჟღავნებს ესთეტიკურობას და სხვა თვისებებს ნახაზების მოდელების დამზადებაში; რამდენად იჩენს განსაკუთრებულ ნიჭს, ფანტაზიის სიმდიდრეს, ინიციატივას პრაქტიკულ-შემოქმედებით მუშაობაში და სხვ. ყველა ამ საკითხზე პასუხის გაცემა მჭიდრო კავშირშია მოსწავლის შემოწმება-შეფასების ზემოგანხილულ მეთოდებთან და მას დიდი ადგილი უნდა დაუთმოს თითოეულმა მასწავლებელმა, განსაკუთრებით ფიზიკაში, ქიმიაში, მათემატიკაში შრომით სწავლებასა და სხვა საგნებში, რომლებშიც დიდი ადგილი უკავია ნახაზების, თვითნაკეთი ხელსაწყოების, მოდელებისა და სხვათა დამზადებას.

ცოდნის შეფასების კრიტერიუმები

საკითხს, თუ რა საზომით უნდა შეფასდეს მოსწავლის ცოდნა, ე.ი. როგორი წარმატების შემთხვევაში უნდა დაეწეროს მას ნიშნები 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1. დიდი მნიშვნელობა აქვს სკოლის მთელ მუშაობაში.

რა ძირითადი კრიტერიუმებით უნდა ვახდენდეთ მოსწავლის ცოდნის შეფასებას?

პირველი და არსებითი საზომი არის ის თუ რამდენად შეესაბამება მოსწავლის ცოდნა-ჩვევების მოცულობა პროგრამით გათვალისწინებულ და დადგენილ ცოდნა-ჩვევების მოცულობას;

მეორე- რამდენად გააზრებულად და მტკიცედ აქვს მოსწავლეს შეთვისებული ეს ცოდნა; **მესამე** - რამდენად შესწევს მოსწავლეს უნარი, დამოუკიდებლად იმუშაოს და მიღებული ცოდნა გამოიყენოს პრაქტიკულ საქმიანობასა და სწავლაში.

ხუთბალიანი შეფასების სისტემით გათვალისწინებული შეფასების ნიშნები - შეიძლება გავყოთ ორ უმთავრეს ჯგუფად; დადებითი წარმატების გამომხატველი და უარყოფითი ნიშნებად, 10, 9, 8, 7, 6, 5 - დადებითი ნიშნები, 4,3,2,1 - უარყოფითი, მაგრამ თითოეულ ამ ნიშანს შორის არის გარკვეული გრადაცია და საკმაოდ დიდი განსხვავება.

მოსწავლეთა ცოდნის ხარისხის შეფასების ნიშანთა შორის არსებული შეფასების და განსხვავების ფუძეს წარმოადგენს ნიშანი 5. ესაა წარმატების შეფასების ის ნიშანი, რომელიც გამომხატველია იმისა, რომ მოსწავლემ თავისი მინიმუმი მოვალეობისა, რაც მას ეკისრებოდა, შეასრულა. ამრიგად, ეს ნიშანი თავისი მნიშვნელობით დადებითია. ამ ხაზს ზევითაა ნიშნები 6, 7, 8, 9, 10. მათგან 6 – 7 - 8 წარმატების ის ნიშანია, რომელიც ცხადყოფს, რომ მოსწავლემ თავისი მოვალეობა საუკეთესოდ შეასრულა; 9-10 წარმატების შეფასების ის ნიშანია, რომელიც გამოხატავს იმას, რომ მოსწავლე არა მარტო ასცილდა თავისი მოვალეობის შესრულების ნიმუშის ხაზს, არამედ თავისი მოვალეობა შეასრულა ბრწყინვალედ, წარჩინებულად, სწავლაში იჩენს ბეჯითობას, იმსახურებს სკოლის მთელი კოლექტივის საყოველთაო პატივისცემას, ქებას. მინიმუმის ხაზის ქვევით წარმატების შეფასების ის ნიშანია, რომელიც გამოხატავს მოსწავლის მიერ თავისი

მოვალეობის მინიმუმის არადამაკმაყოფილებლად შესრულებას, ჩამორჩენილობას; ნიშანი 4-3-2-1 წარმატების შეფასების ის ნიშანია, რომელიც გვიჩვენებს, რომ მოსწავლემ თავისი მოვალეობის მინიმუმი არ შეასრულა, ან ვერ შეასრულა და გავლილი მასალის სრულ უცოდინრობას იჩენს.

ნიშანი 9-10 სწავლაში დაეწერება იმ მოსწავლეს, რომელმაც პროგრამით გათვალისწინებული ცოდნა-ჩვევის მოცულობა და ყველა დეტალი სავსებით გააზრებულად, მტკიცედ და სრულყოფილად შეითვისა; შეუცდომლად, დალაგებით გადმოსცემს თავის ცოდნას, აზროვნებს და მსჯელობს სწორად, სადად, ლოგიკურად. ამჟღავნებს სახელმძღვანელოების, დამხმარე ლიტერატურის, სასწავლო ხელსაწყოების დამოუკიდებლად გამოყენების ცოდნა-უნარს, შეუძლია უპასუხოს შედარებით რთულ კითხვაზე პროგრამის ფარგლებში, არ საჭიროებს მასწავლებლის ჩარევას ან უმნიშვნელო დახმარებასაც კი დასმული საკითხების გაშუქებაში; შესწევს უნარი - მიღებული ცოდნა დამოუკიდებლად, თავისუფლად გამოიყენოს პრაქტიკულ საქმიანობაში და უფრო რთული სასწავლო მასალების წარმატებით სწავლაში.

ნიშანი 7-8 დაეწერება იმ მოსწავლეს, რომელმაც გამოამჟღავნა პროგრამით და სახელმძღვანელოთი გათვალისწინებული საკითხებისა და მასალის შეგნებული, ღრმა, საფუძვლიანი ცოდნა; უშეცდომოდ, დალაგებით გადმოსცემს ცოდნას, მეტყველებს გამართული ენით, შესწევს უნარი- პასუხი გასცეს პროგრამის შედარებით ძნელ კითხვებს, არ საჭიროებს მასწავლებლის მნიშვნელოვან დახმარებას დასმულ კითხვებზე პასუხის გაცემისას.

ნიშანი 5-6 დაეწერება იმ მოსწავლეს, რომელმაც პროგრამით გათვალისწინებული კურსი შეითვისა და ფლობს მას ისეთი ხარისხით რომ შეუძლია განაგრძოს სწავლა, გაიგოს შეითვისოს პროგრამით გათვალისწინებული მომდევნო მასალა; თუ ზოგჯერ ვერ ახერხებს ზუსტი თანმიმდევრობით გააშუქოს ესა თუ ის საკითხი და ბორძიკობს, მასწავლებლის ჩარევის შემდეგ შესწევს უნარი სწორი, გარკვეული პასუხის გაცემისა, აგრეთვე შეუძლია თავისი ცოდნა გამოიყენოს პრაქტიკულ საქმიანობასა და ახალი სასწავლო სიძნელეების დაძლევაში.

მასწავლებლის მუშაობის პრაქტიკაში არც ისე იშვიათად გვხვდება შეფასება 5 - სადმი ნაკლები მომთხოვნელობა, რასაც აუცილებლად თან სდევს ნიშნების 6-10- ის გაუფასურებაც. ყოველივე ეს ობიექტურად ლიბერალიზმს წარმოადგენს, რაც საზიანოა წარმატების შეფასების მთელი სისტემისათვის. ამიტომ სკოლის ერთ-ერთ საზრუნავს ამოცანას წარმოადგენს ის, რომ ნიშან 5-ს დამკვიდრებული ჰქონდეს თავისი ნამდვილი ადგილი მოსწავლეთა წარმატების შეფასების საერთო სისტემაში. აუცილებელია განმტკიცდეს ნიშანი 5 - ის ავტორიტეტი და ბოლო მოეღოს ისეთ შემთხვევებს, როცა 5-ს ზოგიერთები თვლიან იოლად მოსაპოვებელ ნიშნად.

ნიშანი 4-3-დაეწერება იმ მოსწავლეს, რომელსაც არა აქვს შეთვისებული პროგრამით გათვალისწინებული კურსის ესა თუ ის ნაწილი ან სუსტად ერკვევა ძირითადი მნიშვნელობის საკითხებში, უშვებს შეცდომებს, მასწავლებლის რჩევა-დახმარების შემთხვევაშიც ვერ აღწევს სასურველ შედეგს და მისი მომზადების დონე არ იძლევა საშუალებას, რომ შეითვისოს, დამლიოს ახალი მასალა.

ნიშანი 2-1 დაეწერება მოსწავლეს, რომელსაც შეთვისებული არა აქვს მასალა, ვერ ერკვევა კურსის თუ მოცემული მასალის დედა-აზრში, უშვებს უხეშ შეცდომებს მაშინაც კი, როცა მასწავლებელი მისახვედრი კითხვებით ეხმარება, იჩენს სრულ უცოდინრობას და ზოგჯერ უვიცობასაც კი მოცემული მასალისა თუ კურსის ფარგლებში.

შეფასების ნიშნისადმი წაყენებული ეს მოთხოვნები საერთოა ყველა საგნისათვის, ყველა სკოლისა და კლასისათვის, მაგრამ მათი მიყენება თითოეული საგნისა და ცალკე მოსწავლისადმი მოითხოვს, პირველ რიგში, მასწავლებლის, სკოლის ხელმძღვანელობის ენერგიულ მუშაობას, რათა მოსწავლეთა ცოდნის შეფასება დამსახურებულად, შეფასებისადმი ერთიანი მომთხოვნელობის საფუძველზე ხორციელდებოდეს.

ნიშანთა ეს კრიტერიუმები გასაგები უნდა იყოს არა მარტო მასწავლებლის, არამედ თითოეული მოსწავლისათვის. ამიტომაც, რომ მასწავლებელს მოეთხოვება ყოველ ცალკე შემთხვევაში კი არ დაკმაყოფილდეს ნიშნის მშრალი დასმით, არამედ მოკლე სიტყვიერი კომენტარი გაუკეთოს მის მიერ დაწერილ ნიშანს; რით დაიმსახურა მოსწავლემ ასეთი შეფასება და რა უნდა გააკეთოს საიმისოდ, რომ ახალი წარმატება მოიპოვოს.

მოსწავლეთა ცოდნის შეფასების ნიშანი იმ შემთხვევაში შეასრულებს დიდ სასწავლო- აღმზრდელობით ფუნქციას, თუ იგი შეგნებულად ყოველმხრივ გაიაზრა მოსწავლემ. ნიშნის გააზრებისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს მასწავლებლის სიტყვიერ განმარტებას.

სიტყვიერი განმარტებით მასწავლებელმა მოსწავლე უნდა ჩაახედოს თავის ცოდნაში, ცხადყოს მიღწევები და ნაკლი, მიუთითოს მის ცოდნაში არსებული ხარვეზის აღმოფხვრის გზებზე, დაარწმუნოს თავის ძალებში და შეუქმნას პერსპექტივა უკეთესი სწავლისათვის.

აქვე გთავაზობთ საქართველოს საშუალო სკოლებში ამჟამად მოქმედი შემოწმებისა და შეფასების სისტემის ამონარიდს მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმიდან.

ეროვნული სასწავლო გეგმა

კარი I - სწავლა-სწავლების პროცესის ორგანიზების ადმინისტრაციული და კონცეპტუალური საკითხები

თავი VII. მოსწავლის შეფასების სისტემა

მუხლი 27. მოსწავლის შეფასების მიზნები, პრინციპები და ამოცანები

1. მოსწავლის შეფასების მთავარი მიზანია სწავლა-სწავლების ხარისხის მართვა, რაც გულისხმობს, ერთი მხრივ, სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებაზე ზრუნვას და, მეორე მხრივ, სწავლა-სწავლების ხარისხის მონიტორინგს. შეფასება უნდა იძლეოდეს ინფორმაციას მოსწავლის ინდივიდუალური პროგრესის შესახებ.
2. მოსწავლის შეფასება არის სწავლა-სწავლების განუყოფელი ნაწილი. თანამიმდევრული საგანმანათლებლო პროცესის უზრუნველსაყოფად, მოსწავლის შეფასება უნდა დაეფუძნოს სწავლის კონსტრუქტივისტულ პრინციპებს.
3. მოსწავლის შეფასების ძირითად ამოცანებს წარმოადგენს:

- ა) აჩვენოს როგორ მიმდინარეობს მოსწავლის ცოდნის კონსტრუირების პროცესი და მეხსიერებაში ცოდნათა ურთიერთდაკავშირება;
- ბ) ახალი სასწავლო საკითხის/თემის დაწყებამდე დაადგინოს მოსწავლის წინარე ცოდნა და წარმოდგენები;
- გ) გამოავლინოს, რამდენად ახერხებს მოსწავლე საკუთარი ძლიერი და სუსტი მხარეების დამოუკიდებლად შეფასებას, ასევე რამდენად გააზრებულ და ეფექტიან ნაბიჯებს დგამს იგი საკუთარი წინსვლის ხელშესაწყობად;
- დ) მოიცვას სამივე კატეგორიის ცოდნა;
- ე) აჩვენოს, რამდენად ახერხებს მოსწავლე ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენებას შინაარსიან კონტექსტებში.
4. ძირითადი ამოცანების გადასაჭრელად მოსწავლის შეფასებაში პრიორიტეტი მიენიჭება კომპლექსურ, კონტექსტის მქონე დავალებებს, რომელთა შესრულება მოსწავლეს უბიძგებს ცოდნის სხვადასხვა კომპონენტის ინტერაქტიულად და თანადროულად გამოყენებისკენ.

მუხლი 28. განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასება კლასში

1. შეფასება შეიძლება იყოს: განმსაზღვრელი და განმავითარებელი.
2. განმსაზღვრელი შეფასება ადგენს მოსწავლის მიღწევის დონეს საგნობრივი სასწავლო გეგმის შედეგებთან მიმართებაში.
3. განმავითარებელი შეფასება ადგენს თითოეული მოსწავლის განვითარების დინამიკას და მიმართულია სწავლის ხარისხის გაუმჯობესებაზე.

მუხლი 29. განმსაზღვრელი და განმავითარებელი შეფასებების აღწერილობა

	განმავითარებელი	განმსაზღვრელი
მიზნები	სწავლის ხარისხის გაუმჯობესება; მოსწავლის წინსვლისა და განვითარების ხელშეწყობა.	მოსწავლის აკადემიური მიღწევის დონის დადგენა

		საგნობრივი სასწავლო გეგმის შედეგებთან მიმართებაში.
ამოცანები	<p>ცოდნის კონსტრუირებისა და ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების პროცესის შეფასება;</p> <p>წინარე ცოდნის/წარმოდგენების დადგენა;</p> <p>მოსწავლის მიერ თავისივე ძლიერი და სუსტი მხარეების დადგენის უნარის შეფასება;</p> <p>მოსწავლის მიერ საკუთარი წინსვლის ხელშესაწყობად გააზრებული ნაბიჯების გადადგმის უნარის შეფასება;</p> <p>ცოდნის სამივე კატეგორიის ათვისების პროცესის შეფასება;</p> <p>ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.</p>	<p>ცოდნათა ურთიერთდაკავშირების უნარის შეფასება;</p> <p>ცოდნის სამივე კატეგორიის გამოყენების უნარის შეფასება;</p> <p>ცოდნის ერთობლიობათა ფუნქციურად გამოყენების უნარის შეფასება.</p>
წარმატების კრიტერიუმი	განხორციელებული წინსვლა წინარე შედეგებთან/ წინარე დონესთან შედარებით.	მიღწევის დონე საგნობრივი სასწავლო გეგმის მოთხოვნებთან შედარებით
შემფასებელი და შეფასების ფორმები	მასწავლებელი: ზეპირსიტყვიერი ან წერილობითი უკუკავშირი, წამახალისებელი მითითებები, სიმბოლური ნიშნები და ა.შ..	მასწავლებელი: ქულა (შეიძლება ახლდეს კომენტარი ძლიერი და სუსტი მხარეების აღწერით, ხარვეზების

	მოსწავლეები: თვითშეფასებით; ურთიერთშეფასებით.	გამოსასწორებელი მითითებებით).
--	--	----------------------------------

მუხლი 30. აკადემიური მიღწევის დონეები და შეფასების სისტემა

მოსწავლეთა აკადემიური მიღწევები ფასდება ათქულიანი სისტემით ხუთი დონის მიხედვით:

ქულები	შეფასების დონეები
10	მაღალი
9	
8	საშუალოზე მაღალი
7	
6	საშუალო
5	
4	საშუალოზე დაბალი
3	
2	დაბალი
1	

მუხლი 31. შეფასება დაწყებით, საბაზო და საშუალო საფეხურებზე

1. I-IV კლასებსა და V კლასის პირველ სემესტრში მხოლოდ განმავითარებელი შეფასება გამოიყენება. ამ კლასებში წლის ბოლოს საგნის მასწავლებლებმა უნდა დაწერონ მოსწავლის

მოკლე წერილობითი შეფასება, რომელშიც დაახასიათებს მოსწავლეს, აღნიშნავს მის წარმატებებს და მიუთითებს, რაში სჭირდება მოსწავლეს დახმარება საკუთარი შესაძლებლობების უკეთ გამოსავლენად. კლასის დამრიგებელმა, საკუთარი და სხვა მასწავლებლებისაგან მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე, IV კლასის ბოლოს უნდა დაწეროს შემაჯამებელი წერილობითი შეფასება.

2. V კლასის მეორე სემესტრსა და VI-XII კლასებში განმავითარებელი და განმსაზღვრელი შეფასება გამოიყენება. მოსწავლე ფასდება ათქულიანი სისტემით, ყველაზე დაბალი ქულა არის 1, ხოლო ყველაზე მაღალი ქულა - 10.
3. V-XII კლასებში სპორტის საგნობრივ ჯგუფში გაერთიანებულ საგნებში, საგანში „საგზაო ნიშნები და მოძრაობის უსაფრთხოება“ და არჩევით საგნებში მოსწავლე ფასდება ჩათვლის სისტემით: ჩათვალა/არ ჩათვალა.

მუხლი 32. მოსწავლის შეფასების კომპონენტები

1. სემესტრის განმავლობაში მოსწავლეები ფასდებიან შემდეგი სამი კომპონენტის მიხედვით:
 - ა) მიმდინარე საშინაო დავალება;
 - ბ) მიმდინარე საკლასო დავალება;
 - გ) შემაჯამებელი დავალება.
2. მასწავლებელს შეუძლია სემესტრის განმავლობაში განმავითარებელი შეფასება გამოიყენოს ნებისმიერ კომპონენტში.
3. სემესტრის განმავლობაში განმსაზღვრელი შეფასებით მოსწავლეები ფასდებიან შემდეგ კომპონენტებში:
 - ა) მიმდინარე საკლასო დავალება (V კლასის მეორე სემესტრი, VI-XII კლასები),
 - ბ) მიმდინარე საშინაო დავალება (VII-XII კლასები),
 - გ) შემაჯამებელი დავალება (V კლასის მეორე სემესტრი, VI-XII კლასები).
4. ამ მუხლის მე-3 პუნქტით განსაზღვრულ კომპონენტებს ერთნაირი წონა აქვს.
5. I-VI კლასებში საშინაო დავალების კომპონენტში გამოიყენება მხოლოდ განმავითარებელი შეფასება.
6. I-IV კლასებსა და V კლასის პირველ სემესტრში საკლასო და შემაჯამებელ დავალებათა კომპონენტებში გამოიყენება მხოლოდ განმავითარებელი შეფასება.

7. V კლასის მეორე სემესტრსა და VI-XII კლასებში საკლასო და შემაჯამებელ დავალებათა კომპონენტებში გამოიყენება როგორც განმსაზღვრელი, ასევე განმავითარებელი შეფასება.

	I-IV კლასები და V კლასის პირველი სემესტრი	V კლასის მეორე სემესტრი და VI კლასი	საბაზო-საშუალო საფეხურები
მიმდინარე საშინაო დავალება	განმავითარებელი შეფასება	განმავითარებელი შეფასება	განმავითარებელი შეფასება განმსაზღვრელი შეფასება
მიმდინარე საკლასო დავალება	განმავითარებელი შეფასება	განმავითარებელი შეფასება განმსაზღვრელი შეფასება	განმავითარებელი შეფასება განმსაზღვრელი შეფასება
შემაჯამებელი დავალება	განმავითარებელი შეფასება	განმავითარებელი შეფასება განმსაზღვრელი შეფასება	განმავითარებელი შეფასება განმსაზღვრელი შეფასება

8. შემაჯამებელი დავალების კომპონენტში სავალდებულოა კომპლექსური, კონტექსტის მქონე დავალებების გამოყენება (მაგ., ესეს დაწერა, პროექტის მომზადება, ლაბორატორიული კვლევის ჩატარება, რეფერატის დაწერა, ამოცანის ამოხსნა, სახვითი და გამოყენებითი ხელოვნების ნიმუშის შექმნა, მოთხრობის შედგენა, მონაცემთა ბაზის შექმნა, კონკრეტული პრობლემის გადაჭრა, საველე-გასვლითი სამუშაოს ან სასწავლო ექსკურსიის ანგარიშის მომზადება და სხვ.). ამგვარ დავალებაში შესრულებული სამუშაოს მრავალმხრივი შეფასებისათვის პედაგოგმა უნდა შეიმუშავოს მოსწავლეების შეფასების კრიტერიუმები.

9. ეროვნული სასწავლო გეგმა V კლასის მეორე სემესტრის, VI კლასის და საბაზო-საშუალო საფეხურების თითოეული საგნისათვის განსაზღვრავს სემესტრის განმავლობაში ჩასატარებელი შემაჯამებელი დავალებების სავალდებულო მინიმალურ რაოდენობას.
10. მოსწავლე ვალდებულია შეასრულოს კლასში ჩატარებული ყველა შემაჯამებელი დავალება (ეროვნული სასწავლო გეგმით დადგენილი სავალდებულო მინიმუმი და სკოლის მიერ დამატებით დადგენილი, ამ უკანასკნელის არსებობის შემთხვევაში);
11. თუ მოსწავლე არ შეასრულებს რომელიმე შემაჯამებელ დავალებას გაცდენის გამო, სკოლა ვალდებულია, მისცეს მას გაცდენილი შემაჯამებელი დავალებების აღდგენის საშუალება. შემაჯამებელი დავალებების აღდგენის ვადები და მისი ჩატარების ფორმა განისაზღვრება სასკოლო სასწავლო გეგმით;
12. თითოეული მასწავლებელი ვალდებულია, კათედრას წარუდგინოს მის მიერ კლასში ჩატარებული შემაჯამებელი დავალებების დოკუმენტაცია. აღნიშნულ დოკუმენტაციაში წარმოდგენილი უნდა იყოს: შემაჯამებელი დავალების ნომერი, შემაჯამებელი დავალების პირობა, საგნის სტანდარტის ის შედეგი/შედეგები, რომლის შეფასებასაც ემსახურება კონკრეტული შემაჯამებელი დავალება; კრიტერიუმები, რომლითაც შეფასდება ეს დავალებები; ასევე, მოსწავლეების მიერ შესრულებული და მასწავლებლის მიერ შეფასებული შემაჯამებელი დავალების რამდენიმე ნიმუში ან შესრულებული შემაჯამებელი დავალების ამსახველი ვიზუალური მასალა.

მუხლი 33. განმსაზღვრელი შეფასების ქულათა სახეობები

ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემაში გამოიყენება განმსაზღვრელი შეფასების შემდეგი სახეობები:

- ა) საგნის მიმდინარე საკლასო, მიმდინარე საშინაო და შემაჯამებელი დავალებების ქულები, რომლებსაც მოსწავლე იღებს სემესტრის განმავლობაში;
- ბ) საგნის სემესტრული ქულა – საგანში მიღებული შეფასება თითოეულ სემესტრში;
- გ) საგნის წლიური ქულა – სემესტრული ქულებიდან გამომდინარე შეფასება საგანში. გამოწვევის წარმოადგენს მეხუთე კლასის წლიური ქულა, რომელიც მეორე სემესტრის საგნის სემესტრული ქულის იდენტურია. წლიურ ქულაში შეიძლება წლიური გამოცდის

ქულაც აისახოს, თუ ასეთი გამოცდა გათვალისწინებულია სასკოლო სასწავლო გეგმით და სკოლის მიერ განსაზღვრულია, რომ მას გავლენა ექნება საგნის წლიურ ქულაზე.

მუხლი 34. ქულების გამოანგარიშების წესი

1. საგნის სემესტრული ქულის გამოანგარიშების წესი:

- ა) მოსწავლის მიერ სემესტრის განმავლობაში სხვადასხვა კომპონენტში მიღებული ქულების ჯამი უნდა გაიყოს მიღებული ქულების რაოდენობაზე;
- ბ) მიღებული ქულა უნდა დამრგვალდეს მთელის სიზუსტით (მაგ., 6.15 მრგვალდება 6-მდე, 7.49 მრგვალდება 7-მდე, 8.5 მრგვალდება 9-მდე);
- გ) იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეს არა აქვს შესრულებული ყველა ჩატარებული შემაჯამებელი დავალება, მისი სემესტრული ქულის გამოსაანგარიშებლად სხვადასხვა კომპონენტში მიღებული ქულების ჯამი უნდა გაიყოს მიღებული ქულების რაოდენობისა და შესრულებელი შემაჯამებელი დავალებების რაოდენობის ჯამზე;
- დ) თუ სემესტრის განმავლობაში სკოლიდან სკოლაში გადასვლისას აღმოჩნდება, რომ მიმღებ სკოლაში რომელიმე საგანში/საგნებში ჩატარებულია შემაჯამებელი დავალების/დავალებების უფრო მეტი რაოდენობა, ვიდრე გამშვებ სკოლაში, მიმღები სკოლა მოსწავლის შემაჯამებელი დავალების რაოდენობას დაითვლის გამშვებ სკოლაში დადგენილი და მოსწავლის მიერ შესრულებული, ასევე მიმღებ სკოლაში მოსწავლის გადმოსვლის მომენტიდან ჩატარებული და მის მიერ შესრულებული შემაჯამებელი დავალებების მიხედვით;
- ე) 36-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული სემესტრული გამოცდის ჩაბარების შემთხვევაში, სემესტრული ქულა გამოითვლება მისი გათვალისწინებით: გამოცდის ქულა ემატება საგნის სემესტრულ ქულას და ჯამი იყოფა ორზე.

2. საგნის წლიური ქულის გამოანგარიშების წესი:

- ა) საგნის წლიური ქულის გამოსაანგარიშებლად საგნის სემესტრული ქულების ჯამი უნდა გაიყოს ორზე;
- ბ) საგნის წლიური ქულა მრგვალდება მთელის სიზუსტით (მაგ., 7.25 მრგვალდება 7-მდე, 4.49 მრგვალდება 4-მდე, 9.5 მრგვალდება 10-მდე);

გ) თუ სასკოლო სასწავლო გეგმა ითვალისწინებს წლიური გამოცდის ჩატარებას და განსაზღვრულია, რომ ამ გამოცდის ქულაც აისახება საგნის წლიურ ქულაზე, მაშინ საგნის წლიური ქულა სამი (ორი - საგნის სემესტრული და ერთი - გამოცდის) ქულის საშუალო არითმეტიკულია (დამრგვალებული მთელის სიზუსტით);

დ) თუ მოსწავლეს, სკოლიდან სკოლაში სემეტრის მიმდინარეობისას გადასვლის გამო, მოუხდება განსხვავებული საგნების სწავლა და მანამდე ნასწავლ საგანში მიღებული აქვს 32-ე მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული შეფასება, რომლის საშუალო არითმეტიკული არის 5.0 ან მეტი ქულა, ეს ქულა დაუფიქსირდება ნასწავლი საგნის წლიურ ქულად. ამასთან, მიმდებმა სკოლამ უნდა შეაფასოს მოსწავლე ახალ განსხვავებულ საგანში, თუ ეს ესწრება სემესტრის დასრულებამდე;

ე) მოსწავლის მიერ სემესტრის დასრულების შემდეგ სკოლიდან სკოლაში გადასვლის გამო, მიმდებ სკოლაში განსხვავებული საგნის სწავლის შემთხვევაში, განსხვავებული საგნების სემესტრული ქულები აღირიცხება, როგორც ორი დამოუკიდებელი საგნის წლიური ქულა. (მაგ., თუ მოსწავლე პირველ სემესტრში უცხოურ ენად სწავლობდა ფრანგულს, მეორე სემესტრში კი ფრანგულის ნაცვლად - გერმანულს, მაშინ ფრანგული ენის სემესტრული ქულა გადადის ფრანგული ენის წლიურ ქულად, ხოლო გერმანული ენის სემესტრული ქულა - გერმანული ენის წლიურ ქულად).

3. საფეხურის ქულის გამოანგარიშების წესი:

ა) საფეხურის ქულის გამოთვლისას ჯამდება საფეხურის მანძილზე ნასწავლი ყველა საგნის წლიური ქულა და ჯამი იყოფა წლიური ქულების საერთო რაოდენობაზე;

ბ) საფეხურის ქულა მრგვალდება მეათედის სიზუსტით (მაგ., 6.43 მრგვალდება 6.4-მდე, 7.58 მრგვალდება 7.6-მდე, 9.75 მრგვალდება 9.8-მდე).

მუხლი 35. კლასისა და საფეხურის დაძლევა

1. კლასი დაძლეულად ჩაითვლება, თუ მოსწავლის მიერ კონკრეტული კლასის თითოეული საგნის წლიური ქულა (დამრგვალების შემდეგ) არის 5.0 ან მეტი და მოსწავლეს მიღებული აქვს ჩათვლა 31-ე მუხლის მე-3 პუნქტით განსაზღვრულ საგნებში, რაც აძლევს მას მომდევნო კლასში გადასვლის უფლებას.

2. დაწყებითი საფეხური დაძლეულად ჩაითვლება, თუ მოსწავლის საფეხურის ქულა

(დამრგვალების შემდეგ) არის 5.0 ან მეტი და ეროვნული სასწავლო გეგმის შესაბამისად, დაძლეული აქვს V-VI კლასები, რაც აძლევს მას საბაზო საფეხურზე სწავლის გაგრძელების უფლებას.

3. საბაზო საფეხური დაძლეულად ჩაითვლება, თუ მოსწავლის საფეხურის ქულა (დამრგვალების შემდეგ) არის 5.0 ან მეტი და ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, დაძლეული აქვს საბაზო საფეხურში შემავალი ყველა კლასი, რაც აძლევს მას საბაზო განათლების ატესტატის აღების ან/და საშუალო საფეხურზე სწავლის გაგრძელების უფლებას.

4. საშუალო საფეხური დაძლეულად ჩაითვლება, თუ მოსწავლის საფეხურის ქულა (დამრგვალების შემდეგ) არის 5.0 ან მეტი და ამ მუხლის პირველი პუნქტის შესაბამისად, დაძლეული აქვს საშუალო საფეხურში შემავალი ყველა კლასი.

5. კერძო სკოლებს და საგნის/საგნების გაძლიერებული სწავლების სტატუსის მქონე საჯარო სკოლებს უფლება აქვთ, დაადგინონ გაძლიერებული საგნის/საგნების დაძლევის ბარიერი, მაგრამ არანაკლებ ამ მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილი ბარიერისა.

6. თუ მოსწავლემ კონკრეტულ კლასში ვერ გადალახა კერძო სკოლების და საგნის/საგნების გაძლიერებული სწავლების სტატუსის მქონე საჯარო სკოლების მიერ დადგენილი ბარიერი, მაგრამ დაძლია ამ მუხლის პირველი პუნქტით დადგენილი ბარიერი, უფლება აქვს სწავლა გააგრძელოს სხვა სკოლის მომდევნო კლასში.

მუხლი 36. გამოცდის ტიპები

1. ზოგადსაგანმანათლებლო სისტემაში შესაძლებელია ჩატარდეს შემდეგი ტიპის გამოცდები:

- ა) სემესტრული გამოცდა;
- ბ) წლიური (სასწავლო წლის დამამთავრებელი) გამოცდა;
- გ) საშემოდგომო გამოცდა;
- დ) ექსტერნატის გამოცდა;
- ე) სკოლის გამოსაშვები გამოცდა.

2. **სემესტრული გამოცდა** ინიშნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლე თვლის, რომ მას უფრო მაღალი შეფასება ეკუთვნის.
3. სემესტრული გამოცდის დანიშვნისთვის მოსწავლის მშობელი/კანონიერი წარმომადგენელი სემესტრის დასრულებიდან ერთი კვირის ვადაში წერილობით მიმართავს სკოლის დირექტორს. დირექტორი განიხილავს საკითხს და იღებს გადაწყვეტილებას მოსწავლის სემესტრულ გამოცდაზე დაშვება-არდაშვების შესახებ. დაშვებაზე უარის შემთხვევაში, გადაწყვეტილება უნდა იყოს დასაბუთებული.
4. მოსწავლის გამოცდაზე დაშვების შემთხვევაში, სკოლამ უნდა მიიღოს შესაბამისი ზომები გამოცდის ობიექტურად და მიუკერძოებლად ჩატარების უზრუნველყოფის მიზნით.
5. გამოცდაზე გასული მოსწავლის საგნის სემესტრული ქულა გამოითვლება შემდეგი წესით: გამოცდის ქულა ემატება საგნის სემესტრულ ქულას და ჯამი იყოფა ორზე.
6. სემესტრული გამოცდა ინიშნება სემესტრის დასრულებიდან არაუგვიანეს 2 კვირის ვადაში.
7. **წლიური გამოცდის** დანიშვნა/არდანიშვნის საკითხს წყვეტს სკოლა.
8. წლიური გამოცდის დანიშვნის შესახებ ასახული უნდა იყოს სასკოლო სასწავლო გეგმაში.
9. სკოლას უფლება აქვს ერთი აკადემიური წლის განმავლობაში კლასს დაუნიშნოს გამოცდა არაუმეტეს ორ საგანში. ამავე დროს, ერთსა და იმავე საგანში გამოცდებს შორის უნდა იყოს ორწლიანი შუალედი მაინც (მაგ., თუ სკოლამ კონკრეტულ კლასისთვის მე-7 კლასში დანიშნა წლიური გამოცდა ინგლისურ ენაში, მომდევნო ორი წლის განმავლობაში ამ კლასისთვის ამ საგანში ვეღარ დანიშნავს წლიურ გამოცდას). აღნიშნული არ ეხება იმ საგანს/საგნებს, რომლებშიც სკოლებს გაძლიერებული სწავლების სტატუსი აქვთ მიღებული;
10. წლიური გამოცდა შეიძლება დაინიშნოს მხოლოდ საბაზო და/ან საშუალო საფეხურზე. თუ სკოლას სურს საგნის წლიური გამოცდის დანიშვნა, მან სასწავლო წლის დაწყებამდე უნდა განსაზღვროს, რომელ კლასში/კლასებში და რომელ საგანში/საგნებში ჩაატარებს ამ

გამოცდას და ექნება თუ არა ამ გამოცდაზე მიღებულ ქულას გავლენა საგნის წლიურ ქულაზე.

11. თუ სკოლა ჩაატარებს წლიურ გამოცდას, იგი ვალდებულია გამოცდაზე შემაჯამებელი დავალების მსგავსი კომპლექსური კონტექსტის მექონე დავალებები შესთავაზოს მოსწავლეებს. დაუშვებელია წლიურ გამოცდაზე არჩევითპასუხიანი ტესტების შეთავაზება.

12. თუ სასკოლო სასწავლო გეგმით განსაზღვრულია, რომ წლიური გამოცდის ქულას გავლენა აქვს საგნის წლიურ ქულაზე, საგნის წლიური ქულის გამოთვლისას წლიური გამოცდის ქულა ემატება საგნის სემესტრულ ქულებს და ჯამი იყოფა სამზე.

13. საშემოდგომო გამოცდა ინიშნება იმ შემთხვევაში, თუ მოსწავლეს რომელიმე საგანში წლიური ქულა აქვს 5-ზე ნაკლები.

14. საშემოდგომო გამოცდის ჩატარების წესი და პროცედურა განისაზღვრება სასკოლო სასწავლო გეგმით.

15. საშემოდგომო გამოცდა უნდა ჩატარდეს სასწავლო წლის დასრულებიდან არაუადრეს ორი კვირისა და მომდევნო სასწავლო წლის დაწყებამდე მინიმუმ ერთი კვირით ადრე.

16. საშემოდგომო გამოცდამდე მოსწავლეს უნდა მიეცეს არანაკლებ 2 კვირის ვადა მომზადებისთვის. სკოლა ვალდებულია, გაუწიოს კონსულტაციები მოსწავლეს იმ საგანში/საგნებში, რომლებშიც მას დაენიშნა აღნიშნული ტიპის გამოცდა.

17. მოსწავლე საგნის/საგნების წლიურ შეფასებას იღებს საშემოდგომო გამოცდის საფუძველზე. საშემოდგომო გამოცდის ქულა ხდება საგნის წლიური ქულა.

18. ექსტერნატის ფორმით ზოგადი განათლების მიღების წესი და პირობები განისაზღვრება კანონმდებლობით;

19. ექსტერნატის გამოცდას, გარდა იმ პირებისა, რომლებიც ზოგადი განათლების ცალკეული კლასის/კლასების პროგრამებს ძირითადად დამოუკიდებლად ძლევენ და ექსტერნატის გამოცდას აბარებენ შესაბამისი განათლების დასადასტურებლად, რაც მათ შემდეგ კლასში/საფეხურზე სწავლის გაგრძელების საშუალებას მისცემს, აბარებენ აგრეთვე ის მოსწავლეები, რომლებზედაც ვრცელდება ეროვნული სასწავლო გეგმის 38-ე მუხლის მე-3 პუნქტი.

20. სრული ზოგადი განათლების დამადასტურებელი დოკუმენტის – ატესტატის მისაღებად მოსწავლეს დაძლეული უნდა ჰქონდეს საშუალო საფეხური და სკოლის გამოსაშვებ გამოცდებზე მიღებული უნდა ჰქონდეს დადებითი შეფასება.

21. სკოლის გამოსაშვები გამოცდის ჩატარების ვადები, წესი და პირობები განისაზღვრება კანონმდებლობით.

მუხლი 37. მოსწავლის აკადემიური მიღწევის აღიარება

1. შეფასების მაღალი დონე (ქულები 9-დან 10-ის ჩათვლით) გულისხმობს სასწავლო წლის ან საფეხურის წარჩინებით დამთავრებას. წარჩინებული მოსწავლეების წახალისების წესს, სურვილისამებრ, განსაზღვრავს სკოლა სასკოლო სასწავლო გეგმით.
2. მოსწავლე, რომლის საშუალო საფეხურის საერთო ქულა არის 10 დამრგვალების გარეშე და სკოლის გამოსაშვებ გამოცდებზე მიიღებს დადებით შეფასებას, იღებს ოქროს მედალსა და შესაბამის სერტიფიკატს.
3. მოსწავლე, რომლის საშუალო საფეხურის საერთო ქულა არის 9.8 ან მეტი და სკოლის გამოსაშვებ გამოცდებზე მიიღებს დადებით შეფასებას, იღებს ვერცხლის მედალსა და შესაბამის სერტიფიკატს.
4. პირზე, რომელმაც ზოგადი განათლების საშუალო საფეხურის კლასის/კლასების, ან საშუალო საფეხურის ცალკეულ კლასში შემავალი საგნის/საგნების ზოგადსაგანმანათლებლო სასწავლო პროგრამა/პროგრამები წარჩინებით დაძლია ექსტერნატის ფორმით, ოქროსა და ვერცხლის მედალი და შესაბამისი სერტიფიკატები არ გაიცემა.

მუხლი 38. გაცდენები

1. მოსწავლის გაცდენები აღირიცხება მოსწავლეთა გაკვეთილზე დასწრების აღრიცხვის ჟურნალში, მათ შორის, ამ მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებული გაცდენები.
2. გაკვეთილებზე მოსწავლეთა დასწრების ყოველდღიური აღრიცხვის წარმოებაზე პასუხისმგებელია საგნის მასწავლებელი. თითოეული მასწავლებელი ვალდებულია გაკვეთილის დასაწყისში აღრიცხოს მოსწავლეთა დასწრება.
3. თუ საბაზო-საშუალო საფეხურებზე მოსწავლემ სასწავლო წლის განმავლობაში

გააცდინა კონკრეტული საგნისთვის კონკრეტული სასწავლო წლის მანძილზე დათმობილი საათების 30% და მეტი, მოსწავლე ფასდება მხოლოდ ექსტერნატის გამოცდის ჩაბარების საფუძველზე.

4. კონკრეტული საგნისთვის კონკრეტული სასწავლო წლის მანძილზე დათმობილი საათების 30%-ში არ იანგარიშება ის გაცდენილი დღე/დღეები, როცა ჩატარდა შემაჯამებელი დავალება, თუკი ის მოგვიანებით მოსწავლემ აღადგინა.

5. იმ მოსწავლეებისთვის, რომლებიც მონაწილეობენ ეროვნულ და საერთაშორისო სასპორტო, სახელოვნებო ღონისძიებებში, აგრეთვე ეროვნულ და საერთაშორისო საგნობრივ ოლიმპიადებში, სკოლის გაცდენის შემთხვევაში, მოსწავლის კანონიერი წარმომადგენლის წერილობითი მიმართვის საფუძველზე, სკოლის დირექტორი უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება ამ მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნების კონკრეტული მოსწავლის მიმართ გაუვრცელებლობის თაობაზე.

მუხლი 39. შინ სწავლება

1. სკოლა ვალდებულია შინ სწავლების რეჟიმზე გადაიყვანოს ის მოსწავლეები, რომლებიც არ არიან სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეები, მაგრამ საჭიროებენ მკურნალობას ერთ თვეზე მეტი ვადით და აღნიშნული ცნობილი ხდება სკოლისათვის სამედიცინო დაწესებულების მიერ გაცემული ცნობის საფუძველზე.
2. მოსწავლეზე, შინ სწავლებაზე გადასვლის მომენტიდან, არ გავრცელდება ეროვნული სასწავლო გეგმის 38-ე მუხლის მე-3 პუნქტით გათვალისწინებული მოთხოვნა.
3. სკოლა ვალდებულია, დაადგინოს განრიგი, რომლის მიხედვითაც სკოლის მიერ განსაზღვრული მასწავლებელი/მასწავლებლები განახორციელებს მოსწავლესთან ვიზიტს.
4. შინ სწავლების პროცესში რეკომენდებულია დისტანციური სწავლების (ინტერნეტისა და ვიდეოკონფერენციების) ფორმის გამოყენება.

5. მოსწავლის შინ სწავლების შემთხვევაში, სკოლა უზრუნველყოფს შინ სწავლებაზე მყოფი მოსწავლისთვის შესაბამისი კლასის საათობრივი ბადით განსაზღვრული თითოეული საგნისთვის (გარდა სპორტის საგნობრივი ჯგუფით გათვალისწინებული საგნებისა) კვირაში მინიმუმ 1 გაკვეთილის ჩატარებას.
6. მოსწავლის შინ სწავლების შემთხვევაში, სკოლა უზრუნველყოფს შემაჯამებელი დავალებების ჩატარებაზე/აღდგენაზე მოსწავლისთვის ხელშეწყობას.
7. მოსწავლის შინ სწავლების შემთხვევაში, სპორტის საგნობრივ ჯგუფში შემავალი საგნების შეფასებისას მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლის ფიზიკური მდგომარეობა.